

LEEFBAARHEID IN DE DORPEN

Bezieling en beleving

Regio Deal
Noordoost Brabant

INHOUD

intro	3
De kansen van de Regio Deal	4
Een prachtig project dat voortgang verdient	5
Project 29 Een goed visiedocument voor de leefbaarheid in drie kleine kernen	6
Project 10 Kerncv's voor een gezamenlijke aanpak van de leefbaarheid	7
Project 3 Smaakeducatie voor de allerjongsten	8
Project 9 Dorpsbewoners maken plan om leefbaarheid te garanderen	9
Project 8 Kaders scheppen voor burgerinitiatieven	10
Project 12 Samenwerken voor een dorps- en wijkenvisie	11
Project 16 Het netwerk van zorgcoöperaties verdiende een doorstart	12
Project 18 Hergebruik van het centrale kerkplein in het dorp	13
Project 19 De doorstart van een plan voor een dorpscentrum	14
Project 20 Luisteravonden voor nog meer verbinding	15
Project 26 Een nieuw platform om iedereen erbij te betrekken	16
Project 30 Warm Vliedberg: samen betaalbaar aardgasvrij	17
Dertig projecten in Leefbaarheid in de dorpen	19
Leren van de ervaringen	25
Borging voor de toekomst	26

COLOFON

*In opdracht van Regiodeal
Noord-Oost Brabant*

Redactieteam | Loes Wijffels, Guido Roelofs
Tekst | Loes Wijffels
Foto's bij interviews | Marc van Kempen Fotografie
Vormgeving | Gabriëlle Thijsen
Drukwerk | Janssen Repro
Illustratie | Studio Mik

INTRO

Leefbaarheid in de dorpen

Beste lezer,
Nóg meer leefbaarheid creëren in onze dorpen. Samen investeren in de toekomst, om onze dorpen vitaal en veerkrachtig te houden. Dat is waar het Programma Leefbaarheid in de dorpen voor staat. In dit magazine nemen wij u mee in diverse projecten en initiatieven die bijdragen aan de leefbaarheid. Ons doel is om het gat te dichten tussen de overheid en maatschappelijke organisaties aan de ene kant, en lokale behoeften en initiatieven van inwoners aan de andere kant. Dit laten we zien met inspirerende voorbeelden uit de gemeenten Heusden, Land van Cuijk, Maashorst en Meierijstad. Voorbeelden van bewoners die de schouders zetten onder versterking van hun lokale gemeenschap. Ook vindt u in dit magazine de kennis en ervaring die wij als Stuurgroep daarmee hebben opgedaan. Kennis en ervaring die we weer kunnen gebruiken voor nieuwe projecten.

Alle voorbeelden in dit magazine zijn mogelijk gemaakt door de Regio Deal Noordoost Brabant. Een regio die inzet op vitale dorpen en kernen. 'Goed leven', 'fijn wonen' en 'anders werken', dat zijn de pijlers van de Regio Deal. Dat vindt u dan ook bij alle voorbeelden in dit magazine terug.

Lees meer over al het nieuws van onze initiatieven op onze website www.leefbaarheidindedorpen.nl en blijf op de hoogte van wat er speelt in onze dorpen.

Ik wens u veel leesplezier.

Willy Hendriks-van Haren
*Wethouder gemeente Land van Cuijk
Voorzitter Stuurgroep Leefbaarheid in de dorpen*

Het Rijk en de regio's hebben de taak op zich genomen om de kwaliteit van leven, wonen en werken van inwoners en ondernemers te verhogen. Met name op plekken die een extra impuls kunnen gebruiken. Daarom stelt het kabinet elke vier jaar geld beschikbaar voor Regio Deals. Regio's kunnen een aanvraag doen en financieren hierin mee.

Korenavond Brinkkiosk

Bij het sluiten van een regio Deal komen de regio's zelf met plannen en ideeën. Die gaan over meerdere beleidsterreinen, onderverdeeld in drie pijlers: Goed Leven, Fijn Wonen en Anders Werken. Voor de periode 2020-2024 kwamen Provincie, Rijk en gemeenten een samenwerking overeen in de Regio Deal Noordoost Brabant. Deze Regio Deal bestond uit 17 verschillende programma's. Leefbaarheid in de Dorpen is een van de programma's binnen de pijler Goed Leven.

Een regio die in beweging wil komen

"De gemeente Cuijk was kartrekker met de gemeenten Boxmeer, Cuijk, Grave,

De presentatie van De Erp

De kansen van de Regio Deal

Guido Roelofs | programmacoördinator

Mill&Sint Hubert en Sint Anthonis", vertelt programmacoördinator Guido Roelofs. "Onze partnergemeenten waren Heusden, Landerd en Meierijstad. Na de gemeentelijke herindeling is ook de gemeente Maashorst in zijn geheel bij het programma betrokken. Dat zorgde voor een verdere spreiding en meer kansen voor de vele kleine kernen in de provincie." Guido werd aange trokken om Leefbaarheid in de Dorpen te coördineren en te monitoren. "De regio wilde duidelijk in beweging komen. Het is een trotse streek waar veel hechte sociale verbanden bestaan. Maar er komen belangrijke veranderingen aan die om aandacht vragen, zoals de landbouw- en energietransitie. De gemeente kan dat niet alleen."

Guido werkte langere tijd als opbouw-werker en was direct enthousiast over het programma. "Samenwerking met bewoners is in mijn werk altijd de rode draad geweest. Ik vind het boeiend om te horen welke ideeën zij hebben en

De geïnteresseerde luisteraars met Tom Berendsen

interessant om samen te kijken naar wat je ermee kunt. De Regio Deal richt zich op samenwerking en ontwikkeling. Dat doe je met mensen. Door naar ze te luisteren en te kijken waar behoeften liggen en wat hun initiatieven zijn. Het sprak me enorm aan en ik zette er graag mijn schouders onder." ■

Leefbaarheid in de Dorpen

Een prachtig project dat voortgang verdient

Guido Roelofs | programmacoördinator

Het Regio Deal-programma Leefbaarheid in de Dorpen begon klein, maar groeide langzaam uit tot in totaal 30 projecten. Er was in 2021 een gemeentelijke herindeling gaande en daarnaast heerste er corona met zijn lockdowns. Dat was lastig en gaf de nodige vertraging. Toen er weer rust was kwam het pas echt goed op gang. Guido Roelofs is een tevreden man.

Toen hij werd aangesteld als programmacoördinator had de gemeente Land van Cuijk al een programmaplan en reeds enkele projecten opgepakt. "Er was budget over", vertelt Guido, "daarom zijn we het meer bekend gaan maken. De Vereniging Kleine Kernen Noord Brabant was betrokken bij het programma en droeg bij aan de communicatie. En al snel zag je een olievlekwerking. Op een gegeven moment hadden we zelfs meer aanvragen dan we financieel nog aankonden."

De projecten binnen Leefbaarheid in de Dorpen werden onderverdeeld in vier programmalijnen: dorpen werken samen, initiatiefrijk Dorp, gemeente neemt initiatief en verbindende en overkoepelende activiteiten.

"Onze Werkgroep Leefbaarheid had als taak de aanvragen te beoordelen en advies uit te brengen aan de Stuurgroep Leefbaarheid die het besluit nam over toekenningen uit het budget. Een aantal wegingsfactoren speelden hierbij een rol. Zo moest een initiatief van onderop

komen, menskracht of middelen van gemeente of vereniging worden ingezet en de ervaringen en opgedane kennis gedeeld. "Bewoners willen graag begeleid worden in het proces: hoe communiceer je je plannen, waar haal je de kennis vandaan, of in het onderzoek naar de haalbaarheid van initiatieven, zoals een nieuw dorps huis. We hebben ook mensen moeten teleurstellen. Bijvoorbeeld omdat wij niet konden bijdragen aan fysieke investeringen."

De kracht van de ontmoeting

Veel initiatieven kregen door de Regio Deal een extra zetje. De ervaringen werden gedeeld op leefbaarheidinde-dorpen.nl en dorpsbewoners zochten mensen in andere kernen op. "Ik vind die ontmoetingen heel belangrijk en het leukste deel van het werk. Inwoners, maar ook gemeenteambtenaren en projectleiders, kunnen zoveel van elkaar leren. We hebben kennissessies gehouden en een groot festival in Beers. Daar werden ervaringen gedeeld en contacten gelegd." Zelf bezocht hij verschillende projecten, zoals de oplevering van de kiosk op de Brink in

Guido Roelofs

Sint Anthonis en de Luisteravonden in Wijbosch. "Het is prachtig om de resultaten te zien en samen te vieren."

Guido hoopt dat de opgedane kennis en ervaring wordt vastgehouden en het netwerk gebruikt om op door te bouwen. "Hopelijk worden er bij een nieuwe Regio Deal nog meer gemeenten betrokken. Daarvoor is nodig om over de eigen grenzen heen te kijken. Ik vind het mooi om te zien dat veel gemeenten anders willen werken en dingen met bewoners mogelijk maken. Zij hebben samen de smaak te pakken gekregen." ■

PROJECT

29

Een goed visiedocument voor de leefbaarheid in drie kleine kernen

Dorpsvisies voor 3 kleine kernen Meierijstad

Met een goed visiedocument heb je een efficiënt en praktisch hulpmiddel in handen. Het geeft helderheid en biedt houvast bij overleg met de politiek, gemeente en andere instanties. Die wens van Ad van der Heijden kwam uit toen facilitering door de Regio Deal mogelijk werd.

Ad van der Heijden

De voorzitter van de dorpsraad in Olland houdt zich al sinds 2015 bezig met dit inwonersorgaan ter behartiging van de leefbaarheid in het dorp. "In het dorp leven allerlei ideeën en wensen over wonen, onderwijs, sport, kinderopvang, de openbare ruimte, verkeer, zorg en welzijn. De dorpsraad gaat daarover in gesprek met de gemeente en andere instanties die daar natuurlijk zelf ook een belang en een taak in hebben."

Van der Heijden besloot met de dorpsraad een dorpsvisie te ontwikkelen om de juiste stappen te kunnen zetten. Hij voerde gesprekken met inwoners en betrokken organisaties. In 2017 lag er een stuk. Ondertussen bleken er in de omliggende dorpen verschillende zaken te spelen. De drie dorpsraden staken de koppen bij elkaar.

Professionele hulp voor een echt goed document

De gemeente Meierijstad waar de drie kleine kernen Olland, Boerdonk en Zijtaart onder vallen, stelde voor te gaan

samenwerken en visies voor de drie dorpen op te stellen. **Ad:** "We wilden een goed werkbaar situatie creëren en meer professionele ondersteuning bij het opstellen van die documenten. Daarvoor bood de gemeente niet voldoende geld en heb ik een verzoek ingediend bij de Regio Deal dat werd aangenomen."

De drie dorpsraden konden nu een professioneel visiedocument gaan ontwikkelen. Ze schakelden Bureau Buitenlijn in voor de inhoudelijke uitwerking. "Sinds het voorjaar van dit jaar adviseren zij ons, maken het programma en voeren de gesprekken met inwoners en organisatie in de drie dorpen. Wij verzorgen de communicatie en proberen clubs, verenigingen en dorpsbewoners te enthousiasmeren. Ook doelgroepen die je niet zo snel in beeld hebt, zoeken we op. Eind van het jaar moeten de drie dorpsvisies klaar zijn."

Ik kijk erg uit naar dit hulpmiddel waarmee we straks nog beter met de gemeente kunnen praten over alle wensen, beelden en verwachtingen ten aanzien van de leefbaarheid in de dorpen. Ik ben heel blij dat dit mogelijk is gemaakt." ■

In elk dorp beleven de inwoners de leefbaarheid anders. Ook ontstaan er vaak andere groeperingen die burgerinitiatieven willen oppakken. Maar overall leven ideeën en zijn er op te lossen problemen. Om dit in kaart te brengen én de burgers erbij te betrekken, heeft de gemeente Maashorst zogenaamde 'Kerncv's' laten opstellen. Voor elk dorp een eigen document met focuspunten voor de toekomst.

PROJECT

10

Kerncv's voor een gezamenlijke aanpak van de leefbaarheid

Kernenbeleid Maashorst – Dorps- en wijkplannen

De gemeenten Uden en Landerd zijn gefuseerd, waardoor in 2022 één nieuwe gemeente Maashorst ontstond. Een gemeente die de ambitie formuleerde om participatiever te gaan werken. 'Samen denken, samen doen', zo klinkt die nieuwe visie, waarin meer wordt aangestuurd op verbinding in de kernen en interactie met de gemeente. Participatie van onderop. Arie Cornelissen, adviseur participatie in Maashorst: "Dat moesten we vervolgens vorm gaan geven. Het was dus nodig zicht te krijgen op wat er speelt. In Odiliapeel, Volkel, Zeeland, Schaijk, Reek en het buitengebied van Uden hebben we elk twee bijeenkomsten gehouden. We wilden inwoners horen over het karakter van hun dorp en wat ze zelf vonden dat er zou moeten veranderen. Vervolgens bespraken we met ze welke zaken belangrijk zijn om aan te pakken. Hiervoor hebben we gebruik kunnen maken van de Regio Deal."

Geen sinterklaaslijstjes

Met ondersteuning van een extern bureau is er intensief en constructief gesproken over de ideeën en de te ontwikkelen plannen. Wat leeft er en wat zouden mensen willen om de leefbaarheid te verbeteren? "Mensen beseften wel dat ze geen sinterklaaslijstjes konden aandragen, maar met reële ontwikkelpunten moesten komen. Zo kwamen er allerlei onderwerpen aan bod zoals verkeersveiligheid, woningbouw, duurzaamheid, vergroening en voorzieningen als winkels. Het externe bureau leidde de gesprekken en werkte de kerncv's uit. Wij, als adviseurs (in totaal zijn er drie), waren en blijven nauw betrokken bij de uitvoering."

Aan de dorpsbewoners werd ook gevraagd wat ze zelf al konden oppakken en er kwamen concrete acties die worden uitgevoerd. In elke kern is er een andere groeperingsvorm waarin de bewoners over de plannen

communiceren en samenkomen. De adviseurs ondersteunen deze waar nodig. **Arie:** "We hebben een verbindende rol en werken in elke kern op maat. Het is onze taak om mensen in beweging te krijgen. We stimuleren ze om mee te denken en mee te doen. Gelukkig voelen veel inwoners de urgentie wel, het betreft immers hun eigen woonomgeving."

Eigen verantwoordelijkheid

Een mooi voorbeeld van burgers laten meedoen is het Maashorstfonds, bedoeld voor financiële ondersteuning van burgerinitiatieven ter bevordering van de leefbaarheid. Een stichting, bestaande uit vrijwilligers, beheert dit fonds zelf. Ze krijgen daarbij de verantwoordelijkheid én het vertrouwen van de gemeente. ■

Arie Cornelissen

PROJECT

3

| Smaakeducatie voor de allerjongsten

Voeding & de eerste 1000 dagen van een kind

Hoe vertel je ouders wat gezond eten voor je kind is? En hoe zorg je ervoor dat het goede eters worden en blijven? Dan begin je al tijdens de zwangerschap, zeggen de deskundigen. In de gemeente Land van Cuijk is een programma ontwikkeld voor de begeleiding van jonge ouders, als onderdeel van een doorlopende leerlijn Voedseleducatie.

Voormalig kok Martien Bos zag dat kinderen niet meer in aanraking komen met koken en maakte zich zorgen. Tien jaar geleden begon hij Stichting Smaakcentrum in Linden bij Cuijk. Hij wilde informatie delen over wat gezond eten is en lessen verzorgen voor scholen. Samen met Monique Nelson, zakelijk manager van het Smaakcentrum, en vrijwilligers ontwikkelde en verzorgt hij op vier locaties in het Land van Cuijk en Maasduinen lessen voor groep 7 en 8 van het basisonderwijs.

Monique: "We werken met vrijwilligers, krijgen subsidie van de gemeente en ingrediënten van supermarkten. Jonge kinderen gaan al op bezoek bij boeren, via het project Klasseboeren en aan jongeren geven we Smaakcolleges. Maar voor de eerste 1000 dagen, zeg maar vanaf het begin van de zwangerschap totdat een kind twee jaar oud is, was er nog niets. En daar valt juist zoveel winst te behalen wat smaakontwikkeling betreft. Een doorlopende leerlijn van voedseleducatie werd ons streven."

Een pilot via het consultatiebureau

Martien en Monique deden een voorstel voor een pilot en de gemeente maakte het mogelijk via de Regio Deal. **Monique:** "We hebben samen met deskundigen een lesprogramma gemaakt dat bestaat uit drie bijeenkomsten met informatie, tips en een kookworkshop. Variatie is belangrijk, ook van structuren en smaken. Voor ouders is het soms lastig keuzes maken. Er is veel informatie over voeding online te vinden en dat maakt het lastig kiezen. En als je eigen ouders ook niet zo bewust bezig waren met gezond eten, valt er nog veel te winnen. Ook besteden we aandacht aan de sfeer en momenten van de maaltijden." Via de GGD en hun consultatiebureaus in

Martien Bos & Monique Nelson

de regio kwamen Monique en Martien in contact met ouders die tips en trics kregen om hun kleintjes positieve eetervaringen te bezorgen en zo te bevorderen dat het makkelijke eters worden en blijven. Er bleek behoefte aan.

De GGD is voornemens het educatieprogramma van het Smaakcentrum verder uit te rollen. Daarnaast denkt de gemeente erover na om het aan te bieden aan jonge ouders, als een welkomstcadeautje voor de pasgeborene. **Martien:** "Hiermee kunnen we straks voedingsonderwijs garanderen van 0 tot 18 jaar. Daar worden wij heel blij van." ■

Veel kleine kernen krijgen te maken met sluiting van cafés, scholen en kerken. De leefbaarheid komt daarmee ernstig in het geding.

In Langenboom wilden ze dat vóór zijn en richtten een aantal ondernemers, al voordat er sprake was van sluiting, de Stichting Eigen Kweek (SEK) op. In 2018, toen de enige kroeg ging sluiten, riepen ze alle verenigingen in het dorp bij elkaar.

PROJECT

9

| Dorpsbewoners maken plan om leefbaarheid te garanderen

Eigen Kweek, dorpsplan Langenboom

Ivonne van der Horst is voorzitter van de SEK. Ze is blij dat de leefbaarheid nu gegarandeerd blijft in haar woonplaats. "Er zijn steeds minder jongeren en de druk op vrijwilligers neemt toe. Als je een gemeenschap wil zijn heb je gebouwen nodig waar mensen elkaar kunnen ontmoeten en dingen kunnen beleven. We vonden dat er anders gedacht moest gaan worden over onze toekomst."

In Langenboom zijn verschillende gemeenschappelijke accommodaties, zoals sportkantines en een mfa, vijf in totaal. **Ivonne:** "Dat is te veel en te duur. We besloten, na de sluiting van het café in 2018, drie scenario's uit te werken onder het motto 'combineren is floreren' en legden ze middels een dorpsvergadering voor aan 600 inwoners." De SEK maakte hiervoor gebruik van subsidies. Het meest gekozen plan bestaat uit een kloppend hart in de dorpskerk en één verenigd sportpark.

De kroeg en het mfa maken plaats voor nieuwe woningen.

We werden zelf projectontwikkelaar

"Vervolgens daagden we de gemeente uit die aanvankelijk wat huiverig was. Maar het draagvlak in het dorp was groot. Er werd een haalbaarheidsonderzoek gedaan. Vervolgens moesten wij als stichting een stuk schrijven waarin we aantoonde aan 52 voorwaarden te kunnen voldoen en moesten de financiën worden uitgewerkt. Daarna was er een compleet programma van eisen aan de gebouwen, dat we moesten doorlopen. Dat kostte ons bij elkaar twee jaar. De clubs in Langenboom dachten mee en we huurden iemand in die alles heel precies uitzocht. Voor de proceskosten maakten we gebruik van de Regio Deal." Tot hun verrassing wees de gemeente vervolgens de actieve bewoners zelf aan als projectontwikkelaars. **Ivonne:** "Dat

Ivonne van der Horst

betekende een samenwerkingsovereenkomst beschrijven, bestemmingsplannen wijzigingen en herijking van de, inmiddels flink verhoogde, bouwkosten. Aannemers die een binding met het dorp hebben, ondersteunen de uitvoering met hun kennis en tegen kostprijs. Binnen het gemeentebestuur hebben we een eigen projectleider."

Dit jaar is het ontwerpen van de gebouwen begonnen en in 2025 moet alles klaar zijn. **Ivonne:** "Hier en daar was wel wat weerstand, maar iedereen snapt dat dit een nieuwe kans is voor de komende 40 jaar. Ik heb geleerd dat als je iets wilt, je de gemeente best kunt uitdagen met een plan, maar je moet het wel zelf doen." ■

Vincent Snels

In de 'energieke samenleving' betreft de overheid burgers bij veranderingen en ontwikkelingen. Burgerinitiatieven worden daarin gestimuleerd en ondersteund met kaders en middelen. Lobbyen is dan niet meer nodig. In Heusden heeft een actieve groep inwoners dit veranderingsproces bewust in gang gezet.

PROJECT

8

Kaders scheppen voor burgerinitiatieven

Klimaatplein Heusden – gebiedsorganisatie en gebiedsfonds

Vincent Snels uit Hedikhuizen is zzp-er op het terrein van gebiedsontwikkeling en woningbouw met betrekking tot duurzaamheid. Hij is daarnaast vrijwillig aanspreekpunt van een actieve en betrokken groep inwoners die zich bezighoudt met duurzaamheid in Heusden. Dit Klimaatplein Heusden wisselt kennis en ervaring uit, ontwikkelde een duurzaamheidsplan en regelde subsidie voor activiteiten die de kernen samen oppakken. Hierin zijn onder meer woningverbeteringen door gebruik te maken van warmtescans opgenomen.

Vincent: "Veranderingen moeten naar ons idee van onderaf komen. Daar zit de drive. Bewoners voelen vaak de urgentie, zijn betrokken en vinden het fijn om te kunnen bepalen wat er in hun directe leefomgeving gebeurt. Energie,

maar ook voedsel en water kunnen in de toekomst zorgen en problemen gaan opleveren. Er was behoefte aan het delen van kennis en ervaring. Zo is Klimaatplein Heusden ontstaan. Wij proberen zo samen kaders te scheppen voor plannen en initiatieven door de kernen. Daarvoor zoeken we de samenwerking met de gemeente."

Systeemverandering zodat iedereen kan meedoen

Het Klimaatplein is geen rechtspersoon en wil ook niet de initiatieven overnemen. **Vincent:** "Verduurzaming is een maatschappelijke opgave, een opgave van iedereen. Initiatieven stranden vaak op geld. Inwoners zijn afhankelijk van markt en overheid. Om echt mee te kunnen beslissen is er een systeemverandering nodig, waarbij de spelregels worden aangepast."

Met de Regio Deal is door de organisatie en de gemeente Heusden een traject ingezet. Met de vraag 'waar zit de energie in Heusden?' zijn er bijeenkomsten met alle actieve groepen op het gebied van duurzaamheid. Er komt een meedoe-groep beleidsontwikkeling. Burgers gaan meedenken. Zoals over gezamenlijke energie opwek in eigendom bij bewoners en gemeente. Hierin heeft de gemeente al haar rol gepakt en een onderzoek opgestart naar de mogelijkheden. In deze 'gebiedsorganisatie' is de (opbrengst van) de opgewekte energie van iedereen. Een prachtig voorbeeld.

Vincent: "Ik vind het mooi dat het nu is opgepakt. Onze rol bestond uit het op gang helpen van het proces. Zodra de gemeente de regie neemt, hebben wij ons doel bereikt. Dan is het initiatief van iedereen geworden." ■

PROJECT

12

Samenwerken voor een dorps- en wijkenvisie

Dorps- en wijkplannen Escharen, Gassel, Grave en Velp

Hoe werk je als dorps- of wijkraad samen met de gemeente? Welke mogelijkheden heb je als inwonersplatform? En wat als je gemeente in de tussentijd opgaat in een fusie binnen gemeenteland? Peter Willems maakte het mee in zijn eigen dorpje Gassel.

Peter Willems

"Begin 2021 wilden we als Platform Dorps- en wijkraden Grave onderzoeken hoe we problemen en wensen van onze inwoners beter konden overbrengen aan de gemeente," vertelt Peter Willems. "Buurdorp Langenboom werd ons voorbeeld. Zij hadden een eigen dorpsvisie opgesteld en wilden graag hun ervaringen met ons delen. We besloten samen te werken aan een eigen visie voor de 3 dorpen en de 3 wijken van de gemeente Grave. Zo versterk je elkaar."

Raadslid Jochem Jacobs werd de drijvende kracht voor het opstellen van de visies. **Peter:** "Jochem wil graag informatie over wat er onder de inwoners leeft. Hij adviseerde een werkgroep samen te stellen en vroeg gelden via de Regio Deal aan. Samen werkten we een plan van aanpak uit."

Een professioneel advies

Door middel van de Regio Deal kon de werkgroep een bureau inhuren dat het proces begeleidde. De dorps- en wijkraden verzamelden langs verschillende wegen input van de inwoners. Bureau SRO verwerkte dit tot een advies met handvatten voor de uitvoering. Inmiddels had de gemeente Grave zich, na lang aarzelen, aangesloten bij de nieuw gevormde gemeente Land van Cuijk. **Peter:** "In het kader hiervan waren de dorpen en wijken al bezig geweest met eigen kerncv's. Onze dorps- en wijkplannen sloten daar mooi op aan."

Op 15 november 2023 werden de 6 visies overhandigd aan de gemeente. Elk dorp en elke wijk gaf uitleg en beantwoordde vragen. "Nu zijn we druk doende met de uitvoeringsagenda en delen we onze visies met andere kernen binnen de nieuwe gemeente. Die uitvoeringsagenda staat centraal in de visie. Hierin staan per item de concrete taken voor de inwoners

en de gemeente. De inwoners zijn in de 'lead'. Zij kaarten de verschillende onderwerpen aan bij de gemeente."

Samen kijken wat er kan

"Platform Grave is blijven bestaan. Hiermee houden we elkaar scherp en leren we van elkaar. Veel zaken zijn al snel complex en we moeten met een duidelijk verhaal naar de gemeente kunnen stappen. Samen kijken we naar de mogelijkheden. Er zijn ook zaken die de gemeente niet uitzoekt. Dat kunnen we als verenigde dorpsbewoners soms juist wel. Een groot succes voor Gassel is de realisatie van een gloednieuwe speeltuin."

"Je ziet dat de gemeente langzamerhand steeds beter gaat samenwerken met de inwoners. Het uitwerken van de plannen blijft veel werk voor ons, vrijwilligers, maar als iets lukt, is iedereen blij. En daar doe je het voor." ■

PROJECT

16

Het netwerk van zorgcoöperaties verdiende een doorstart

Platform welzijn, wonen en zorg Noordoost Brabant

Winkels en cafés in kleinere kernen verdwijnen, jongeren hebben behoefte aan activiteiten en de zorg raakt steeds meer begrensd. Inwoners nemen steeds vaker het initiatief om alternatieven te organiseren. In de zes gemeenten Oss, Maashorst, Boekel, Meierijstad, Bernheze en Land van Cuijk bestaan al langere tijd dergelijke burgerinitiatieven. Ze bevorderen de leefbaarheid en de solidariteit.

Piet Hein Jonkergouw is sinds 2011 voorzitter van Zorgcoöperatie Schaijk, een burgerinitiatief dat als doel heeft om te zorgen dat met name kwetsbare mensen met plezier in het dorp kunnen blijven wonen en deelnemen aan de samenleving. Hij zag dat ook in andere kernen dergelijke initiatieven bestonden en stelde voor regelmatig samen te komen. **Piet Hein:** "Als je een netwerk vormt kun je ervaringen uitwisselen en van elkaar leren. Bij een nieuw initiatief kun je de kennis van anderen gebruiken. Samen optrekken betekent ook dat je gemakkelijker het gesprek aangaat met professionals. Zij ondersteunen waar nodig, maar moeten anderzijds wennen aan het werken met burgers die zelf de regie voeren over de activiteiten die ze willen organiseren."

Burgerinitiatieven bevorderen de leefbaarheid

In 2015 werd het Netwerk Zorgcoöperaties Noord Oost Brabant

opgericht. Zo'n dertig burgerinitiatieven in de regio zijn hierin vertegenwoordigd. De besturen daarvan komen met enige regelmaat bij elkaar en er was behoefte aan een secretariaat. De tijdelijke provinciale middelen daartoe raakten in coronatijd op en Jonkergouw deed een aanvraag via de Regio Deal.

"Er zijn vele honderden vrijwilligers bij de projecten betrokken. Zij voelen een grote drive om iets te doen voor een ander. Het zijn bewegingen van onderop, waardoor daar de energie zit en dat moet vooral zo blijven. Het netwerk biedt alleen support en hulp. Dat stimuleert hen waardoor de leefbaarheid in de dorpen blijvend verbetert. Als netwerk vormen we tevens een gesprekspartner voor de gemeenten. Want ook voor hen zijn deze burgerinitiatieven van groot belang. We willen deze beweging verbreden en de gemeenten betrokken maken, zodat ze er beleid op gaan voeren."

Piet Hein Jonkergouw

Het lijkt hem voor de hand liggend dat de gemeenten de beperkte middelen die nodig zijn, zullen faciliteren. "Het belang van burgerinitiatieven ter verbetering van zorg en welzijn wordt alleen maar groter. Je ziet nu ook al activiteiten waarbij ouderen kinderen voorlezen of met jongeren gaan koken. Dat is prachtig." ■

Stel; in een klein dorp is een centraal kerkplein met een weinig gebruikte kerk. Verderop in het dorp is een oude school met daar vlakbij een gymzaal en een gedateerd gemeenschapscentrum. Het plein met de kerk wordt gevoeld als het hart van het dorp. Een kleine groep mensen komt bij elkaar om te bespreken hoe die mooie plek een toekomst kan krijgen. Zie hier het verhaal van Wilbertoord.

PROJECT

18

Hergebruik van het centrale kerkplein in het dorp

Herbestemming Kerk en Kerkplein Wilbertoord

Harry Habets, voorzitter van de groep 'WilbertoordVooruit', vertelt: "We zien dat het kerkbezoek afneemt en maakten ons zorgen over de toekomst. De vrees bestond dat een projectontwikkelaar het zou kopen en er dingen mee zou doen die het dorp niet ten goede komen. Dus vroegen we ons af hoe we de kerk en het plein konden herbestemmen. Daarnaast vertelde een gemeenteambtenaar dat de accommodaties van de school, de gymzaal, die ook door sportverenigingen wordt gebruikt, en het gemeenschapshuis verouderd en niet bepaald duurzaam zijn. In het gezamenlijk scholenplan van Land van Cuijk zou bovendien de basisschool binnen zes jaar toe zijn aan renovatie. Dat namen we allemaal mee in ons voorstel. We zagen mooie kansen voor het dorp."

We wilden zelf aan het roer blijven staan

Via de bestaande dorpsraad 'Vereniging Wilbertoord', waarvan Antoine van Gils voorzitter is, werd subsidie bij de Regio Deal aangevraagd voor een haalbaarheidsonderzoek. We zochten vervolgens een bureau dat vooral sparring partner kon zijn. **Harry:** "Als werkgroep wilden we zelf het stuur in handen houden en zoveel mogelijk zelf doen. Zo konden we zien wie de belanghebbende partijen zijn en hoe ze 'in de wedstrijd zitten'. Natuurlijk was het van belang om draagvlak te creëren en alle neuzen uiteindelijk dezelfde kant op te krijgen. Wij voerden de gesprekken en legden verslag, bureau Kragten ondersteunde het onderzoek."

De vrijwilligers van 'WilbertoordVooruit' staken veel energie en tijd in het onderzoek. En dat leverde energie en goodwill op in het dorp. Op 8 mei 2023 was een eerste bijeenkomst met

belanghebbenden en geïnteresseerde dorpsbewoners. In augustus 2023 was het onderzoeksrapport, op basis van wensen uit het dorp zelf, klaar. De conclusie: het advies voor een nieuwe mfa en een ick, een kindcentrum, met een sportzaal. Hiervoor werden drie mogelijke locaties genoemd, waarvan het kerkplein de voorkeur had. **Harry:** "Dit plein is altijd centraal gebruikt en wordt ook als kern van het dorp gevoeld. We hebben nog twee bijeenkomsten gehouden en zagen tot onze vreugde de groep jongeren groeien."

De gemeente heeft het plan goedgekeurd en de werkgroep aangewezen als projectontwikkelaar. We zijn nu bezig om met een architect ontwerpen te maken. De kerk wordt afgebroken, maar in het mfa komt een nieuwe kapel met kerktoeren. Het dorp staat vierkant achter deze plannen." ■

Harry Habets en Antoine van Gils

Debbie Koning

PROJECT

19

| De doorstart van een plan voor een dorpscentrum

Doorontwikkeling Phoenix 2.0 – Huis van het dorp

Je kunt een verouderd gemeenschapsgebouw vernieuwen en dan eens kijken wie er gebruik van willen maken. Andersom werkt het vaak beter: inventariseer waar de wensen en behoeften liggen en stem de bouwplannen vervolgens daarop af. In Schaijk gebeurde het laatste. Inmiddels is er zoveel cohesie ontstaan, dat het dorpshuis uit zijn voegen barst.

Een groep inwoners startte in 2017 op eigen initiatief een platform om met de dorpsgenoten te praten over de wensen voor de toekomst. Ze wilden dat hun dorp weer ging bruisen en mensen elkaar kunnen vinden. Dorpshuis De Phoenix was bovendien aan vernieuwing toe. Zo ontstond de 'agenda van het dorp'. Met subsidiegelden schakelde het Platform voor gemeenschapshuizen in Brabant vervolgens een onderzoeksbureau in dat, aan de hand van gesprekken met de bewoners, een plan opstelde. In 2020 was het klaar.

Een jaar later werd Debbie Koning, inwonster van Schaijk en zelfstandige in het sociale domein, middels de Regio Deal, aangetrokken om het project uit te voeren. **Debbie:** "Door de coronacrisis leefden we inmiddels in een andere tijd. Mensen waren meer gewend geraakt aan

het hebben van veel meer vrije tijd, kozen andere hobby's of besloten het wat rustiger aan te doen. Er waren minder vrijwilligers beschikbaar, de voorlopers van voor die tijd vielen deels weg, maar er waren anderen die juist opstonden en de handen uit de mouwen wilden steken." Debbie deed een vervolgonderzoek en stelde een bouwplan samen. "Ik wilde opnieuw kijken waar de kracht en de energie zit. Ook zorg- en welzijn moesten worden betrokken en meer gaan samenwerken. Door middel van collectieve signalering willen we een zorgzaam geheel vormen in het dorp."

De ambitie klotst tegen de muren

Ook bracht Debbie een beweging op gang door mensen in hun kracht te zetten. Er ontstonden nieuwe initiatieven zoals een film- en een herstelcafé, gerund door de bewoners, een

jeugdhonk, een 'eetpunt' en een informatief 'Zondagscafé'. **Debbie:** "Er is echt een beweging op gang gekomen. De sociale samenhang is sterk verbeterd en er leven tal van ambities. De beperking van het verouderde en te kleine dorpshuis wordt nu voelbaar. De ambitie klotst bijna letterlijk tegen de muren."

In het nieuwe plan 'Huis van het dorp' worden op korte termijn aanpassingen voorgesteld en op de langere termijn de bouw van een nieuw dorpshuis waarin alle voorzieningen en initiatieven een plaats krijgen. **Debbie:** "Mijn taak zit er bijna op, maar ik hoop van harte dat de gemeente het dorp in staat stelt om iemand aan te wijzen die de regie gaat voeren en de groepen mee zal gaan faciliteren. We hebben een proces van co-creatie en gelijkwaardigheid ingezet en die investering kan nu geborgd gaan worden." ■

Je hebt een nieuw dorpscentrum, helemaal van deze tijd en waar alles bij elkaar zit. Er wordt veel georganiseerd, maar het zou nog mooier zijn als de verschillende leeftijdsgroepen meer samenleven en voor elkaar gaan zorgen. Een aantal dorpsbewoners in Wijbosch organiseert er daarom sinds 1,5 jaar 'Luisteravonden'.

PROJECT

20

| Luisteravonden voor nog meer verbinding

Luisteravonden Wijbosch

Het nieuwe gemeenschapshuis, De Schakel, is gevestigd in een voormalig klooster dat nu een verpleeghuis is. De school en sportzaal zitten ernaast. De kapel van het oude klooster is in tact gebleven en wordt nog af en toe gebruikt voor ere- of afscheidsdiensten. "Het is een mooie plek", vertelt dorpsbewoner Jack van Zutphen, "zonde om er zo weinig gebruik van te maken. De kapel heeft bovendien een prachtige akoestiek. Trudy Hilkes en ik bedachten hoe mooi het zou zijn om daar theater- of muziekvoorstellingen te houden, dus hebben we een plan gemaakt."

De Regio Deal maakte het mogelijk

Doel van de Luisteravonden is meer ontmoeting én kennismaking met culturele en andere activiteiten uit de buurt. Bij hun vraag om steun wees de gemeente hen op de Regio Deal en hielp bij de aanvraag. Er worden artiesten,

Op de foto met met Trudy Hilkes, Petra Thoen, Willard van Delft en Marianne van der Sangen, bij/in de kapel.

gastsprekers, pr-zaken, muziekinstallaties, licht, aankleding, knutselmaterialen, consumpties en dergelijke van betaald.

Eén keer per maand is er in de kapel op woensdag een Luisteravond; een inloopavond voor alle leeftijden. Met knutselen en een voordracht voor kinderen, gevolgd door een open podium met een lezing of muziekoptreden en een afsluiting met muziek, bijvoorbeeld van een koor, ensemble of band. Daarnaast organiseert de groep ook twee keer per jaar een speciale muziekavond.

Jack: "We beginnen met de

Luisteravonden om half zeven met activiteiten voor de allerkleinsten en sluiten altijd af met muziek. De toegang is gratis en inschrijven is niet nodig. Zo houden we het zo laagdrempelig mogelijk. Het programma is heel afwisselend met elke keer weer andere activiteiten, sprekers, groepen en artiesten. Het moet nog wat groeien, maar de mensen die komen, zo'n 60 tot 200 per keer, zijn altijd enthousiast. Het is prachtig om op deze manier een bijdrage te kunnen leveren aan nog meer saamhorigheid in het dorp. We zijn dan ook erg blij met de steun vanuit de Regio Deal." ■

Jack van Zutphen

PROJECT

26

Een nieuw platform om iedereen erbij te betrekken

Communicatieplan Omnipark De Brug Erp

Omdat in gemeenteland vaak vanuit gebouwen wordt gedacht in plaats van functies en activiteiten centraal te stellen, kwamen burgers in Erp in actie. Samengaan in een nieuwe accommodatie zou veel problemen oplossen en de leefbaarheid in het dorp garanderen. Wanneer het plan rond is, wordt het tijd dit met de dorpsbewoners te communiceren.

Yvette Bloemen en Hans Pepers leggen uit: "Negen jaar geleden zijn we met vertegenwoordigers van drie sportverenigingen en het sport- en ontmoetingscentrum bij elkaar gaan zitten en hebben we de Stuurgroep Omnipark De Brug opgericht. Ons belang was en is het voortbestaan van de activiteiten in het dorp, jeugd in beweging krijgen en ontmoeting tussen jong en oud. Omdat twee van de vier huidige accommodaties van de initiatiefnemers sterk gedateerd zijn, ontwikkelden we een plan om alles samen te voegen in één park, rondom rivier de Aa. Zo konden we beter samenwerken en het onderhoud zou bovendien goedkoper worden."

Toen was het juiste moment daar

De stuurgroep dacht vanuit de functie en zag veel mogelijkheden, zoals het beter benutten van de sportvelden (overdag bso, sport in de avond) en gezamenlijke activiteiten en ontmoetingen (kinderen lopen binnen waar ouderen biljarten). De leefbaarheid in het dorp zou zo behouden blijven.

Yvette: "Aanvankelijk was de gemeente terughoudend. Bovendien was er een fusie van gemeenten gaande, wat veel aandacht opeiste." De stuurgroep had geduld en toen was het juiste moment daar. "Duurzaamheid, waterbeheer en leefbaarheid zijn grote opdrachten voor de gemeente. Deze kwamen steeds meer op de voorgrond en gaven uiteindelijk een impuls aan onze voorstellen."

Het plan communiceren met het dorp

Hans: "De gemeente werkte de plannen verder uit en wij dachten mee. Verschillende fases werden doorlopen. Nu het plan gefaseerd gerealiseerd gaat worden (2027 moet alles opgeleverd zijn), dienen we alle inwoners er wederom bij te betrekken. Hoe ga je dat doen? Er is een dorpskrantje en je kunt sociale media inzetten. Maar we wilden mensen ook laten meedenken en je wilt geen groepen over het hoofd zien. De Regio Deal bood uitkomst. Met hulp van een professional hebben we een strategisch communicatieplan opgesteld en een prachtige website kunnen

Yvette Bloemen en Hans Pepers

bouwen om zoveel mogelijk mensen te bereiken." Omniparkdebrug.nl is inmiddels in de lucht en wordt interactief ingezet om de dorpsbewoners te blijven informeren over de vorderingen. Er verschijnen regelmatig nieuwe interviews, berichten en foto's op de site. Ook als het park in 2027 klaar is zal de site een rol blijven spelen bij de activiteiten in het park. ■

De verduurzaming staat in ons land hoog op de agenda. Gemeenten maken plannen en starten projecten om hun dorpen en wijken aardgasvrij te maken. Maar soms komt het initiatief van de bewoners zelf. Zoals in Vlijmen waar Niek Habraken informatie ging delen met zijn buurtgenoten. Dit leidde tot een lokale warmtecoöperatie, die samen met de gemeente, de woningcorporatie en een warmteleverancier werkt aan een betaalbare, betrouwbare en duurzame warmteoplossing voor de wijken.

PROJECT

30

Warm Vliedberg: samen betaalbaar aardgasvrij

Aardgasvrij Vliedberg

Niek Habraken werkt in Tiel en is programmamanager verduurzaming bij woningcorporatie KleurrijkWonen. Hij kan bogen op een behoorlijke ervaring, ook met duurzaamheidsprojecten, zoals het aardgasvrij maken van woonwijken. "Juist bij dit soort projecten wil iedereen weten 'wat gaat het kosten?' Dat moet daarom vanaf het begin centraal staan", zegt hij. "Alleen een open en transparante samenwerking, gebaseerd op gelijkwaardigheid tussen alle stakeholders, kan leiden tot vertrouwen. Zo kunnen mensen zonder geld ook echt meegenomen en ontzorgd worden." Deze kennis en ervaring zet Niek ook graag in voor een duurzame warmtevoorziening in zijn eigen woonwijk.

"De wijk Vliedberg in Vlijmen is een gemêleerde buurt met zowel koop- als huurwoningen, waarvan een aantal behoorlijk lastig te isoleren is. Natuurlijk hield het onderwerp me ook thuis bezig

en ik deelde met mijn burens de informatie die ik had over isoleren en alternatieve warmtebronnen. Dat vonden zij erg interessant. Vervolgens ben ik naar de gemeente gegaan met de vraag om steun voor dit initiatief. Tot mijn verrassing werd ik met open armen ontvangen."

De inwoner staat centraal

In het gemeentehuis van Heusden waren een aantal ambtenaren op dat moment al bezig met de ontwikkeling van een energievisie. Er kwam geld vrij voor het plan en er werd een burgerbeeraad georganiseerd. Inwoners bogen zich over een duurzame toekomst voor hun wijk.

Niek: "Naast de technische en financiële haalbaarheid, is vooral de sociale kant van het project de belangrijkste succesfactor. Met andere woorden: de inwoners staan centraal. Daarom wilde ik eerst de organisatie goed regelen. Van onderaf, dus vanuit de bewoners,

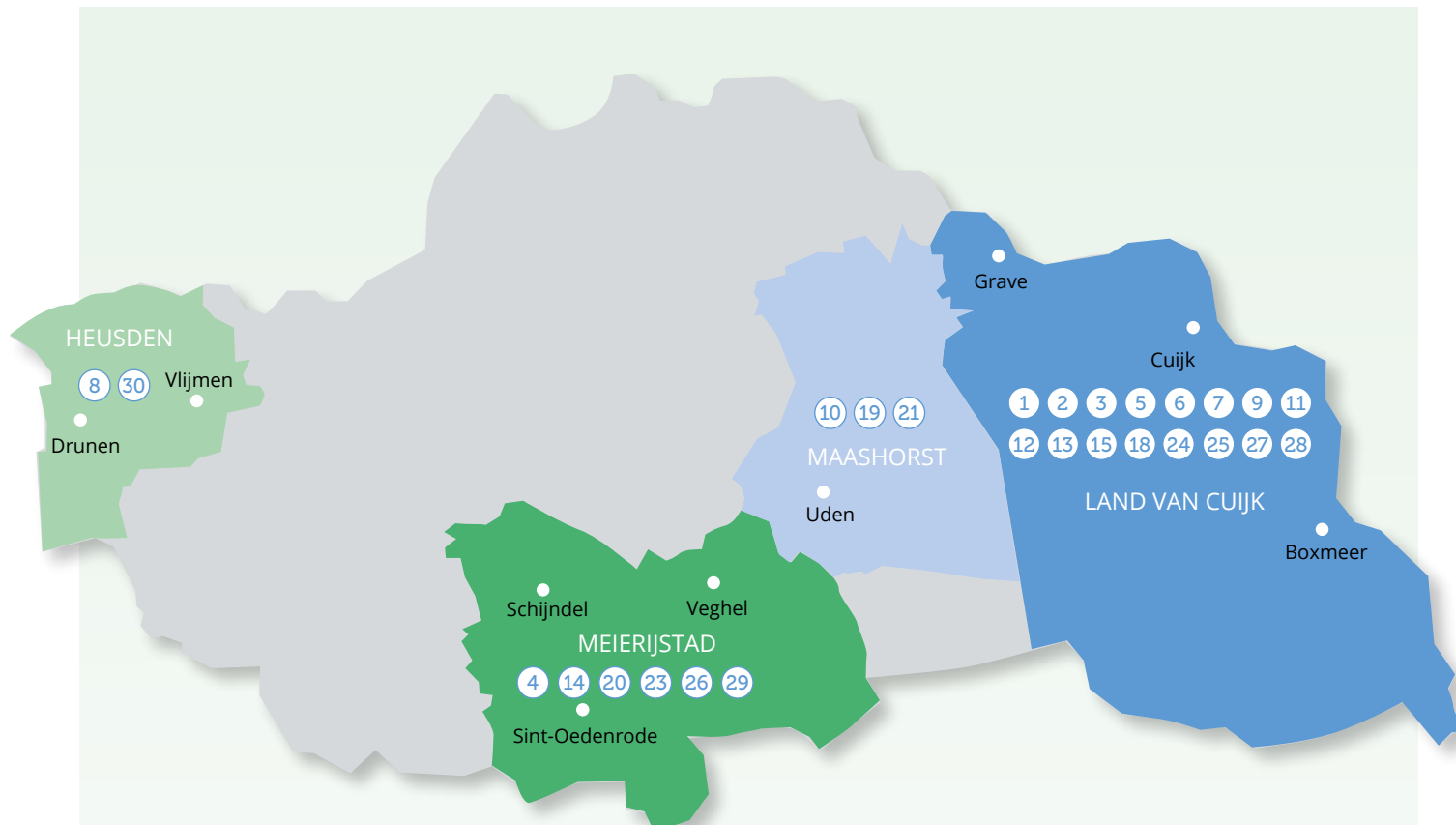

Niek Habraken

keken we naar mogelijke geschikte alternatieven en wat daarvoor nodig is, zoals een gezamenlijk warmtenet."

Middelen voor haalbaarheidsonderzoek

Inmiddels is er een warmteleverancier gevonden die ondersteunt bij het onderzoek naar de haalbaarheid, Kelvin in Den Bosch, en heeft de gemeente de Regio Deal aangevraagd. **Niek:** "Door Kelvin al in deze fase te betrekken, kunnen zij als projectleider snel en gedegen de haalbaarheid van duurzame alternatieven voor de Vliedberg in beeld brengen. Ook wordt gekeken naar de gehele communicatie met de bewoners van de wijk. Het hele project bevindt zich nog in de initiatieffase, maar ik ben blij met hoe het nu gaat. Er wordt met vertrouwen en open samengewerkt en de kennis en ervaring die er al is wordt geborgd. Nu moet alles uitgewerkt gaan worden. Dit project kan een voorbeeld zijn voor andere wijken in de gemeente Heusden en daarbuiten. Daar lever ik graag een bijdrage aan." ■

① Kernendemocratie	⑩ Kernenbeleid Gemeente Maashorst
② Foodtour 33 kernen Land van Cuijk	⑪ Projectbegeleiding beheersstichting i.o. MFA Grave West
③ De eerste duizend dagen van een kind	⑫ Dorps- en wijkplannen Escharen, Gassel, Grave en Velp
④ Vitaliteitsscan wijk- en gemeenschapshuizen Meierijstad	⑬ Herbestemming kerk Velp
⑤ Dorpsontwikkel- en dorpsinvesteringsplannen Sint Anthonis	⑭ Dorpspark Boskant
⑥ Leefbaarheidsprojecten in Cuijk	⑮ Viva Vierlingsbeek-Groeningen
⑦ Bruisende Brinkiosk Sint Anthonis	⑯ Platform zorgcoöperaties Noord Oost Brabant
⑧ Gebiedscoöperatie en gebiedsfonds Heusden	⑰ Wat is in de kern een Dorpsondersteuner
⑨ Eigen kweek Dorpsplan Langenboom	⑱ Herbestemming Kerk en Kerkplein Wilbertoord
⑪ Projectbegeleiding beheersstichting i.o. MFA Grave West	⑲ Doorontwikkeling Phoenix 2.0
⑫ Dorps- en wijkplannen Escharen, Gassel, Grave en Velp	⑳ Luisteravonden Wijbosch
⑬ Herbestemming kerk Velp	㉑ Pilot Uden Zuid
⑭ Dorpspark Boskant	㉒ Hoe inhoud en vorm te geven aan de ondersteuning van buurthuizen
⑮ Viva Vierlingsbeek-Groeningen	㉓ Ecobosch
	㉔ Actualisatie Dorpsvisie Stevensbeek
	㉕ Haalbaarheidsonderzoek dorps huis Katwijk
	㉖ Communicatie Omnipark De Brug Erp
	㉗ Dorpsvisie Wanroij
	㉘ Masterplan Landhorst 2025-2045
	㉙ Dorpsvisies voor 3 kleine kernen Meierijstad
	㉚ Aardgasvrij Vliedberg

Dertig projecten in Leefbaarheid in de dorpen

Leefbaarheid in de dorpen startte in 2020 met lopende projecten binnen -toen- acht deelnemende gemeenten in de regio Noordoost Brabant. In de begroting waren middelen beschikbaar voor nieuwe, interessante en kansrijke projecten. De Stuurgroep Leefbaarheid, bestaande uit de wethouders van de gemeenten Land van Cuijk, Heusden, Meierijstad en Maashorst, bepaalde of een nieuw project 'geadopteerd' werd en een bijdrage ontving. De Werkgroep Leefbaarheid gaf hierover advies aan de Stuurgroep. In totaal dertig projecten hebben een bijdrage ontvangen.

Programmalijn: DORPEN WERKEN SAMEN

③ Eerste 1000 dagen van een kind

Het Smaakcentrum helpt in de Eerste 1000 dagen van een kind (aanstaande) ouders bewust te worden van het belang van voeding en smaakontwikkeling. Goede voeding draagt bij aan de ontwikkeling, groei en kansen van een kind, nu en in de toekomst. Tijdens de workshops geeft Het Smaakcentrum tips en advies over voeding, koken en eten, zodat ouders kunnen zorgen voor een kansrijke start van hun kind. De deelnemers aan de workshops beschouwen het als leerzaam, interessant en gezellig.

duurzaamheid. Met de gemeente hebben zij ingezoomd op hun bewonersrol, het meedenken over onderwerpen waar gezamenlijke kennis bestaat of waar betrokkenheid is. Realiseren van financiële middelen via een gebiedsfonds, is op dit moment niet haalbaar.

haalbaarheidstoets. Op 15 november 2023 hebben de inwoners van Escharen, Gassel, Grave en Velp hun langetermijnvisies aangeboden aan de gebiedswethouders van het Land van Cuijk.

⑥ Gebiedsorganisatie en gebiedsfonds Heusden

Een kopgroep van bewoners uit de gemeente Heusden vindt een platform waardevol, waarin zij elkaar vinden en inspireren op het gebied van

⑫ Dorps- en wijkplannen Escharen, Gassel, Grave en Velp

De dorps- en wijkplannen zijn de initiatiefnemers voor de dorps- en wijkplannen. De werkgroep en vrijwilligers hebben meerdere bijeenkomsten georganiseerd. Inventarisaties zijn gehouden voor eerste analyses. Kaarten met belemmeringen en kansen zijn opgesteld, vanuit de inventarisatie en de doorvertaling van de KernenCV's. De visies zijn voorzien van een ambtelijke

⑲ Dorpsvisies voor 3 kleine kernen Meierijstad

Met het opstellen van de visies willen de Dorpsraden van Boerdonk, Olland en Zijtaart voor hun kernen de ontwikkelingen, speerpunten en wensen op verschillende terreinen in kaart brengen. Dit doen ze onder andere door in gesprek te gaan met de inwoners, instellingen en verenigingen in hun dorpen en met betrokken stakeholders. Alle verzamelde input wordt verwerkt tot een concrete, beknopte toekomstvisie voor de drie kernen.

Voor de kerk Wilbertoord

7 Brinkkiosk Sint Anthonis

Het project 'Bruisende Brink' Brinkkiosk Sint Anthonis had als hoofddoel de bouw van een binnen de historische omgeving passende kiosk op de brink in Sint Anthonis. De Brinkkiosk maakt activiteiten mogelijk in en om de kiosk. Voor de promotie ontvingen de initiatiefnemers een bijdrage voor hun communicatieplan en -budget. De bijbehorende procesbegeleiding kwam goed van pas bij bereiding en uitvoering van de communicatie. De feestelijke opening van de Brinkkiosk was op vrijdag 8 juli 2022.

9 Eigen Kweek Dorpsplan Langenboom

Het Dorpsplan Langenboom heeft als doel dat Langenboom een gewild dorp blijft met behoud van levendigheid en zorgzaamheid. Het dorpsplan kent diverse, verbonden elementen. De realisatie van een nieuw dorpschart in de

monumentale kerk, de ontwikkeling van een sporthart door combinatie van verschillende accommodaties, en de herontwikkeling van de oude locatie van de sporthal voor woningbouw. De omnivereniging en een community-programma dragen de realisatie. De inbreng van de verenigingen is vastgesteld in het programma van eisen. De plannen zijn in een bijeenkomst met enthousiaste bewoners gedeeld. De uitvoering is nu op stoom.

11 MFA Grave-West

De Wijkraad Grave West wil onderzoeken hoe een bestaande voetbalkantine aangepast of vernieuwd kan worden tot een wijkgebouw. Het doel is een duurzaam en volwaardig wijkgebouw voor een maximaal aantal gebruikers met een sluitende exploitatie. De wijkraad heeft hiervoor de nieuwe stichting De Wester opgericht. De Wester heeft geïnventariseerd welke verenigingen en clubs er gebruik van willen maken. In april 2023 is aan de gemeente een Plan van Eisen gepresenteerd voor een wijkgebouw De Wester in Grave West, inclusief een kredietaanvraag voor de verbouwing. De Wester heeft nieuwe potentiële gebruikers geworven om de exploitatie nog beter sluitend te houden.

13 Herbestemming Kerk Velp

De Dorpsraad Velp doet onderzoek naar herbestemming en invulling van de kerk en omgeving. De dorpsraad onderzoekt met externe begeleiding de haalbaarheid met het dorp en andere betrokken partijen. De partners werken samen in de werkgroep Kerkvisie Velp. De inwoners van Velp hebben via een

enquête hun wensen kenbaar kunnen maken. De gebruikers van dorpshuis Ons Trefpunt hebben hun ideeën gegeven voor een verhuizing van hun activiteiten naar de kerk. Een informatiebijeenkomst heeft drie hoofdpunten opgeleverd: een toekomstbestendig multifunctioneel gemeenschapshuis; woningbouw (starters, ouderen met groeiende zorgbehoefte); werken aan een bruisend hart van Velp met behoud van het groene karakter.

14 Dorpspark Boskant

Twee inwoners uit de kern Boskant in Meerijstad namen het initiatief voor een dorpspark dat een impuls geeft aan de leefbaarheid. Doel is een ontmoetingsplek voor jong én oud: met een combinatie van spelen, bewegen, ontspannen, water en groen. De reacties vanuit de gemeenschap op een schetsontwerp zijn positief. De gemeente is akkoord met deze schets. Het idee van een dorpspark in Boskant 'leeft'. Met de gemeente en de woningcorporatie Woonmeij kijken de bewoners naar mogelijkheden voor senioren- en starterswoningen bij het park. Een eerste stedenbouwkundige schets is gepresenteerd aan inwoners van Boskant.

15 Vierlingsbeek-Groeningen

VIVA Vierlingsbeek-Groeningen staat voor leven, levende kracht en vitaliteit vastgelegd in een dorpsplan en door samenwerking nu en in de toekomst. Werkgroepen van inwoners uit Vierlingsbeek en Groeningen hebben inbreng geleverd voor het dorpsplan. Meerdere bijeenkomsten zijn gehouden en een aantal enquêtes is uitgezet. De penvoerder heeft een tweetal sessies met de

kartrekkers bijgewoond. De informatie van de diverse werkgroepen is samengevat in het eindrapport dat 15 maart 2023 in een kerkzaal met 400 bezoekers is aangeboden aan wethouder Bouke de Bruin van de gemeente Land van Cuijk. Verschillende initiatieven zijn inmiddels gestart rond sport en cultuur, gezondheid en zorg, alsmede wonen.

16 Platform zorgcoöperaties

De initiatiefnemers willen het netwerk zorgcoöperaties in Noord Oost Brabant versterken. Het streven is een netwerk dat van elkaar leert en elkaar stimuleert, zodat zij efficiënter werken. Waar nieuwe initiatieven tot wasdom komen. Een plek van ontmoeting en gesprek met partners als gemeente, zorg- en welzijnorganisaties. Een netwerk dat uitdraagt wat zorgcoöperaties betekenen voor de leefbaarheid. Zij werken aan de thema's financiën, lokale samenwerking, communicatie, bewonersinitiatieven wonen, zorg en welzijn alsmede eenzaamheid.

17 Wat is in de kern een dorpsondersteuner

Dorpsondersteuners zijn de oren en ogen van de gemeenschap. Het

vertrouwde gezicht en aanspreekpunt voor inwoners met hulpvragen op allerlei terreinen. Andersom is dorpsondersteuner ook aanspreekpunt voor (zorg-) organisaties die aansluiting zoeken bij de gemeenschap. Welke rol en positie nemen ze binnen de gemeenschap in, waar lopen ze tegen aan en wat is hun meerwaarde. Zowel sociaal als economisch. Vereniging Kleine Kernen Noord-Brabant wil regiogemeenten, bewonersinitiatieven en dorps- en wijkraden kennis laten maken met de filosofie achter het functioneren van een dorpsondersteuner.

18 Herbestemming kerk en kerkplein Wilbertoord

Een aantal inwoners van Wilbertoord heeft met Vereniging Wilbertoord de handschoen opgepakt voor een haalbaarheidsonderzoek. Zij willen het dorp leefbaar houden door een bruisend hart van Wilbertoord te ontwikkelen via herbestemming van de kerk en het kerkplein. Gemeente, schoolbestuur, kerkbestuur, bestuur gemeenschapshuis en beheerders van de sportzaal denken na over samenvoeging van activiteiten in één multifunctioneel gebouw. Zij hebben hun gedachten

gedeeld met de inwoners van Wilbertoord op twee drukbezochte avonden. Men is het eens over nieuw dorpschart op de plek van de kerk en het kerkplein en dat er zoveel mogelijk functies in één gebouw komen.

19 Doorontwikkeling Phoenix 2.0

Phoenix 2.0 is een plan over de toekomstige functie van Dorpshuis Phoenix in Schaijk. Phoenix 2.0 is gebaseerd op de maatschappelijke behoefte van het dorp: een rijkelijk, met bruisende activiteiten gevuld huis dat het dorp ten dienste is. Een nieuwe, gelijkwaardige samenwerking van inwoners en professionele partners staat voorop. Goede samenwerking nodigt uit tot meer initiatieven. Het verenigingsleven en kleine partijen krijgen weer zin om met elkaar te organiseren. De zelfredzaamheid van de gemeenschap groeit en ondervangt hiermee vragen die anders sneller bij betaalde krachten terecht komen.

20 Luisteravonden Wijbosch

Het project Luisteravonden is een initiatief van Ruilnetwerk Wijbosch. De maandelijkse Luisteravonden houden in: luisteren naar muziek, verhalen, podcasts of kijken en luisteren naar een film. De avond wordt verbonden door gesprek met elkaar of met een gast-spreker. De luisteravonden zijn een plek van ontmoeting voor alle inwoners van 0 tot 100 jaar. Ruilnetwerk Wijbosch werkt samen met Vitaal Wijzer Wijbosch, Laverhof (zorgorganisatie voor ouderen), Educatief Basis Centrum de Regenboog en de gemeente Meerijstad. De initiatiefnemers bespreken de resultaten van het podium, het programma en de samenwerking.

Luisteravonden

22 Hoe inhoud en vorm te geven aan de ondersteuning van buurthuizen

Dorps- en gemeenschapshuizen zijn belangrijk voor de leefbaarheid in wijken en dorpen. Stichting 't Heft, koepel van Brabantse buurthuizen, wil een fundament leggen voor systematische uitwisseling tussen dorpshuizen voor onderlinge support. Daarnaast wil 't Heft met besturen van dorpshuizen, gemeenten en partners in zorg en welzijn formuleren hoe de structurele ondersteuning van huizen eruit moet zien en vaststellen wie welke rol pakt.

23 Ecobosch

Ecobosch wil met de realisatie van een ecodorp bijdragen aan de gemeenschapsvorming en het welzijn van de mensen. Zorg voor en door elkaar is een basisonderdeel van deze woonwerkgemeenschap. Met gezamenlijk gebruik van voorzieningen en zorg voor de natuur. Duurzaam bouwen, eigen energieopwekking en uitgekiend watergebruik horen bij het plan. Ecodorp biedt een woonalternatief aan bewoners met diensten zoals verblijf, educatie en recreatie. Bewoners uit de omgeving kunnen er groente, fruit en eieren halen.

24 Actualisering dorpsvisie Stevensbeek

De Dorpsraad Stevensbeek wil een nieuwe dorpsvisie maken, omdat de vorige uit 2013 dateert. De dorpsvisie is gericht is op verbetering van de leefbaarheid. De dorpsraad wil de kansen en mogelijkheden op ruimtelijk, economisch en maatschappelijk gebied afwegen. Zij werkt samen met dorpsbewoners, gemeente Land van Cuijk en maatschappelijke organisaties. De dorpsraad wil alle leeftijdscategorieën een kans geven bij

het versterken van het sociale en recreatieve leven en het stimuleren van het verenigingsleven. De Werkgroep nieuwe dorpsvisie vraagt de bewoners om ideeën, initiatieven of wensen op het gebied van sport, cultuur, natuur en welzijn.

25 Haalbaarheidsonderzoek Dorpshuis Katwijk

In Katwijk mist men een plek om elkaar te ontmoeten, een plaats met activiteiten voor jong en oud en gezamenlijke voorzieningen. De dorpsraad wil inzicht krijgen in de kansen voor een dorpshuis in Katwijk. Met potentiële toekomstige gebruikers is hierover gesproken. Het te verwachten gebruik is ingeschat. Met een enquête is geïnventariseerd wat inwoners verwachten van een dorpshuis. Ook is gepeild welke inwoners zich willen inzetten. De ruimtebehoefte, de benodigde beheersvorm, de exploitatie en benodigde investeringen zijn uitgezocht. Er is nu meer inzicht in de mogelijkheden, maar ook de beperkingen voor een dorpshuis in Katwijk.

26 Communicatieplan Omnipark De Brug Erp

Omnipark De Brug betreft een groot-schalig project, waarin meerdere partijen al vanaf 2015 samenwerken. Doel is het in stand houden en verbeteren van de leefbaarheid van Erp. Het Omnipark Erp wil een goede voorzieningenstructuur realiseren. Het Omnipark biedt kansen voor de sport maar ook voor cultuur, zorg, onderwijs en recreatie. Bewoners hebben inspraak in de totstandkoming van hun toekomstige centrale park voor beweging en ontmoeting. Omnipark De Brug Erp gebruikt social media, een website, nieuwsbrieven en andere kanalen in haar communicatie met de bewoners.

27 Dorpsvisie Wanroij

In Wanroij is een KernenCV opgesteld. De Dorpsraad wil de KernenCV uitwerken naar een Dorpsvisie van, door en voor Wanroij die de leefbaarheid voor jong en oud op termijn waarborgt. De Dorpsvisie moet concrete en haalbare doelen opleveren die de Dorpsraad, ZorgCollectiefWanroij, Wanroijse verenigingen, ondernemers en de gemeente gaan uitvoeren.

28 Masterplan Landhorst 2025-2045

Vereniging Peelbelang Landhorst en stichting Dorpshuis De Stek willen onderzoeken op welke manier de leefbaarheid van Landhorst ondersteund en versterkt kan worden. Een dorpsvisie die 10 jaar geleden is opgesteld is nog steeds actueel. Zij willen deze visie uitwerken tot een plan dat een reëel toekomstperspectief biedt voor een leefbaar Landhorst.

30 Aardgasvrij Vliedberg

Het doel is duurzame warmtevoorziening voor de bewoners van de wijk Vliedberg in Vlijmen. Een enthousiaste groep bewoners gaat zich verenigen in de coöperatie Warm Vliedberg. Het hogere doel om anders te werk te gaan is voortgekomen uit het burgerberaad. Deze belangrijke uitgangspunten gelden: de inwoner staat centraal, iedereen moet mee kunnen doen, de levering van de warmte is duurzaam, betaalbaar (kostprijs en model) en betrouwbaar, de inwoners hebben invloed op het beleid van de warmtecoöperatie. Niet de technische of financiële haalbaarheid is het vertrekpunt, maar de maatschappelijke haalbaarheid. De initiatiefnemers zijn de coöperatie Warm Vliedberg, Woningcorporatie Woonveste, de gemeente Heusden en Kelvin als warmtepartner.

Programmalijn:

GEMEENTE NEEMT INITIATIEF

Maashorst Zeeland

1 Versnelde uitvoering project Kernendemocratie

Gemeente Land van Cuijk is met 33 kernen een grote gemeente in Noord-Brabant. De gemeente wil dichtbij inwoners blijven staan. Land van Cuijk zet daarom in op Kernendemocratie. Per dorp of wijk hebben bewoners in 2021 een KernenCV opgesteld, om te weten wat er leeft en om te zien wat er aangepakt kan worden. De KernenCV's van de 33 kernen zijn officiële uitgereikt op een bewonersavond. De eindrapportage is aangeboden aan B&W en Raad. In verschillende kernen van Land van Cuijk werken bewoners aan dorpsplannen of -initiatieven die voortvloeien uit de KernenCV's.

4 Vitaliteitsscan wijk- en gemeenschapshuizen Meierijstad

De gemeente Meierijstad heeft in 2021 de beheersstichtingen van wijk- en gemeenschapshuizen aangeboden een zogenaamde 'vitaliteitsscan' te laten uitvoeren. Hiermee kregen de beheersstichtingen inzicht in de parels, aandachtspunten, kansen en bedreigingen van hun wijk- en gemeenschapshuis. Met uiteraard een gericht advies waar zij mee aan de slag kunnen in de praktijk.

5 Dorpsontwikkelingsplannen Sint Anthonis

De inwoners van de zeven dorpen van de voormalige gemeente Sint Anthonis hebben in de afgelopen jaren plannen gemaakt om de dorpen zelfredzamer en dynamischer te maken. De bewoners hebben alle plannen zelf ontwikkeld, inclusief uitgewerkte begrotingen, exploitaties en behoefteanalyses. De gemeenteraad van de gemeente Sint Anthonis heeft op 17 september 2020 de middelen voor de fysieke investeringen beschikbaar gesteld. In de zeven dorpen van de voormalige gemeente Sint Anthonis zijn concrete plannen volop in uitvoering. Een aantal initiatieven is al afgerond. Tal van initiatieven in de dorpen hebben in 2021, 2022, 2023 en 2024 een bijdrage ontvangen voor fysieke investeringen uit het gemeentelijke budget.

6 Verbetering leefbaarheid Cuijk

De gemeente heeft ruim 1 miljoen euro beschikbaar gesteld voor realisatie van ideeën die vanuit bewoners zijn aange dragen voor de verbetering van de openbare ruimte. Besluitvorming over de voorstellen vond plaats in de gemeenteraad van Cuijk in 2021. Vanwege de gemeentelijke herindeling heeft de gemeenteraad Land van Cuijk dit besluit in 2022 bekrachtigd. De procesbegeleiding is gericht op het verzamelen van een overzicht van initiatieven en ideeën en gerichte ondersteuning van bewoners bij de realisatie van hun initiatieven. De begeleiding vindt plaats in samenwerking tussen de gebiedsmakelaars van de gemeente en de procescoördinator. In

totaal zijn er 17 initiatieven, waarvan er 6 zijn afgerond en 1 initiatief is gestopt. De andere initiatieven zijn in uitvoering.

10 Kernenbeleid Gemeente Maashorst

De gemeente Maashorst heeft als doel een kerngerichte manier van werken om zo te komen tot een meer participatieve gemeente. Maashorst wil daarvoor een kernenbeleid en een Maashorstagenda opstellen. Maashorst is met de 'kern-teams' in de dorpen in 2023 gestart met het opstellen van de KernenCV's. Het ontwikkelen van de focuspunten, het activeren van de gemeenschap en het borgen van de KernenCV's is een belangrijk element. De maatschappelijke agenda is onderdeel van de Maashorstagenda, naast de KernenCV's. De Maashorstagenda stelt de gemeente op met maatschappelijke organisaties, ondernemers en verenigingen uit Maashorst.

21 Pilot Uden Zuid

De gemeente Maashorst doet in de wijk Uden-Zuid in dialoog met de samenleving onderzoek naar de vestiging van een wijkaccommodatie. Uden-Zuid is een relatief jonge wijk met weinig voorzieningen. De wijk zal de komende jaren groeien door woningbouw. De behoefte van bewoners aan een plek voor ontmoeting en activiteiten zal groeien, waar zij ook terecht kunnen voor ondersteuning of zorg. Belangrijke partner is het Gebiedsplatform Zuid, bestaande uit wijkbewoners, het maatschappelijk netwerk van voorzieningen, het onderwijs en het bedrijfsleven.

Programmalijn:

VERBINDENDE EN OVERKOEPELENDE ACTIVITEITEN

Leefbaarheidsmonitor Meierijstad

Gemeente Meierijstad heeft in 2019-2020 een brede leefbaarheidsmonitor ontwikkeld - samen met maatschappelijke partners en wijk- en dorpsraden. Geïnteresseerde ambtenaren hebben in de themabijeenkomst in 2021 kennis opgedaan over de leefbaarheidsmonitor. In het najaar van 2022 is de tweede meting van de Leefbaarheidsmonitor geweest. Doel is om de leefbaarheidsmonitor ook in te gaan zetten in de gemeente Land van Cuijk.

Netwerk van (ervarings)deskundigen omtrent leefbaarheid in de dorpen

Er is een netwerk van diverse personen die elkaar inspireren, ideeën bespreken en uitdenken (ambtenaren uit verschillende gemeenten in de regio, provincie, Vereniging Kleine Kernen). Het brede netwerk in de regio groeit door de kennisdeling en de inzet van de verschillende sociale media die wij benutten via ons platform en LinkedIn.

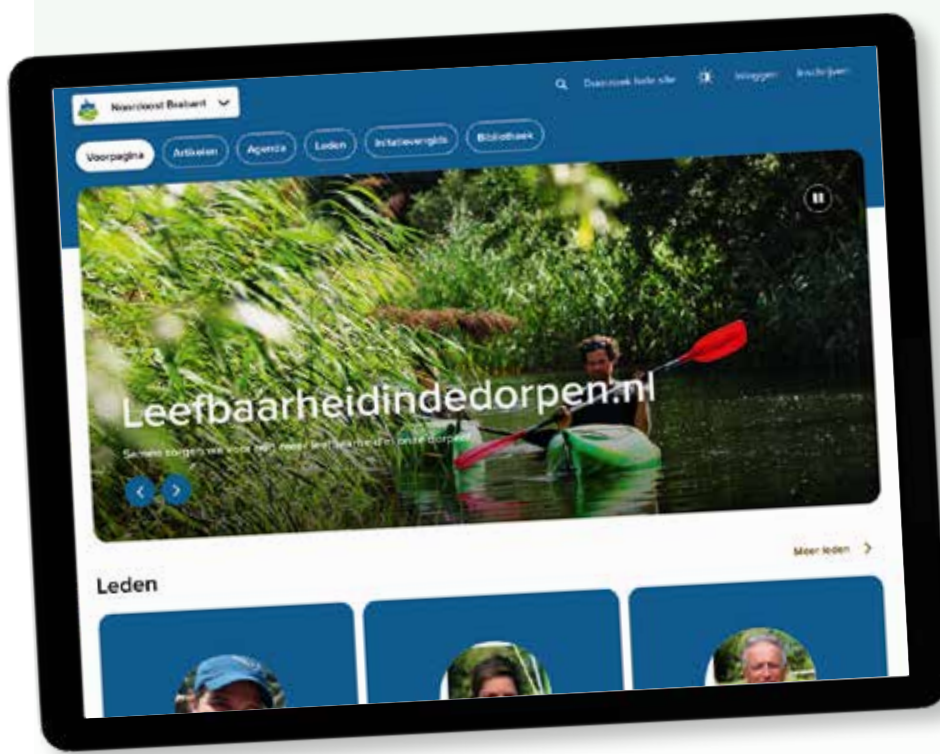
Platform Leefbaarheid in de dorpen

Het Platform leefbaarheid in de dorpen benutten wij voor het delen en vastleggen van onze kennis en ervaring. Met artikelen over programma, projecten en kennissessies, de eigen pagina's van initiatieven in de initiatievengids en de publicaties en Master onderzoeken in onze bibliotheek. Op de agenda van ons platform kondigen wij bijeenkomsten van kennisdeling en ontmoeting aan. De nieuwsbrieven aan de deelnemers zijn onderdeel van het platform Leefbaarheid in de dorpen.

Social media

Deze social media benutten wij:

- Facebook pagina
- LinkedIn pagina
- YouTube

Leren van de ervaringen

Procesgeld

Willy Hendriks - van Haren is voorzitter van de Stuurgroep. Voor haar was al snel duidelijk dat het bij de Regio Deal niet om 'het stapelen van de stenen' ging, maar om de voorbereidingen daarvoor. Met andere woorden: 'het onderzoek naar de behoefte binnen de kernen'. "Een groepje enthousiaste inwoners komt met een idee. Maar wil de gemeenschap dit ook? En is het financieel haalbaar? Je zult eerst moeten onderzoeken of er voldoende draagvlak is en de beschikbare middelen."

Jeroen van den Bosch: "Je wil eerst weten of die veelbelovende initiatieven ook gaan vliegen." Ook Rik Compagne beseft dat het om procesgeld ging. "Het doel was om dingen op gang te brengen, een zetje te geven." Harold van den Broek merkte dat er in het begin vooral veel onduidelijkheid was. "De uitleg ontbrak en mensen ontdekten gaandeweg dat het om procesgeld ging, voor projecten dus, die nog uitgevoerd moesten worden. Daar trekken we nu lering uit voor de toekomst."

Kaders scheppen

De Stuurgroep had als taak de kaders te scheppen waaraan initiatieven moesten voldoen, wilden ze in aanmerking komen voor de Regio Deal. **Harold:** "Verbetering van de leefbaarheid was er een van, leren van elkaar een andere. Maar het moest ook vernieuwend zijn. Al snel bleek dat eerder een belemmering dan een stimulans. Daarom hebben we die rem eraf gehaald."

Jeroen van den Bosch ziet dat er in de afgelopen jaren veel is gebeurd. "Een onderzoek naar een initiatief voor een

Stuurgroep Leefbaarheid in de Dorpen: Rik Compagne (Meierijstad), Willy Hendriks - van Haren (Land van Cuijk), Jeroen van den Bosch (Heusden) en Harold van den Broek (Maashorst).

Leefbaarheid in de Dorpen startte in 2020 als een verzameling lopende projecten in de regio Noordoost Brabant. De Stuurgroep, bestaande uit wethouders uit vier gemeenten kreeg de taak te beslissen of nieuwe initiatieven een bijdrage ontvingen uit het budget van de Regio Deal. Het was een lastige tijd: de animo was beperkt, er waren verschillende gemeentefusies gaande en bovendien brak corona uit.

klimaatplein heeft hier uiteindelijk geleid tot een groep mensen die meedenkt met de gemeente. Het is mooi dat je zo'n eerste stap kunt faciliteren. Zo voorkom je een domper." Rik is ook tevreden: "Er komt steeds meer zorg voor elkaar. In dorpen is vaak al veel cohesie. Ik zie vooral een uitdaging in de wijken van grotere plaatsen. Die gun ik dat ook."

Gemeente als partner

Ook het delen van de projecten en de ervaringen was een eis van de Stuurgroep. Halverwege de looptijd vertelden de groepen over hun initiatieven op een geslaagde bijeenkomst in Beers. **Willy:** "Daar kunnen we nu op voortborduren. Ik pleit er daarom graag voor de website in de lucht te houden." Jeroen vult aan: "De gemeente moet wel altijd blijven meedenken. Ze wordt steeds meer een gelijkwaardige partner."

Harold hoopt ook dat, bij een volgende, 'tranche' van de Regio Deal lering wordt getrokken uit alle ervaringen. "We

kunnen ons nu beter voorbereiden en met nog veel meer gemeenten uit de regio inzetten voor de leefbaarheid." ■

Borging voor de toekomst

Partner Leefbaarheid in de dorpen: Vereniging kleine kernen Noord Brabant

Dat veel leefbaarheidsinitiatieven ondersteuning kregen van de Regio Deal is één ding. Maar de zorg voor continuïteit van de in gang gezette projecten is minstens zo belangrijk. Evert van Schoonhoven, aanjager van het eerste uur, maakte zich er vanaf het begin hard voor, onder andere door te zorgen voor het delen van kennis en ervaring.

Evert van Schoonhoven

Evert van Schoonhoven is voorzitter van de Vereniging Kleine Kernen Noord Brabant. “Toen ik hoorde over de Regio Deal in Noord Oost Brabant heb ik direct mijn interesse getoond”, vertelt hij. “Zodoende was ik er in een vroeg stadium al bij betrokken. Er waren op dat moment veel initiatieven in de regio die wel een duwtje konden gebruiken. Ik vond daarom dat de weg naar de Regio Deal wat meer bekendheid moest krijgen en hielp het programma opzetten. Daarbij vond ik het van groot belang om de borging voor de toekomst daarin mee te nemen.”

Een gezamenlijke site

Evert stelde criteria op voor deelname aan de Regio Deal. Een ervan was een gezamenlijke site waarop initiatieven worden gepresenteerd en de verschillende groepen kunnen aangeven wat hun successen zijn en waar ze tegenaan

lopen. “Iedereen kan zo leren van anderen. Het is zonde als deze schat aan ervaringen verloren gaat.”

Ook zag hij dat ambtenaren moesten wennen aan de term ‘eigenaarschap’. Hij betrok ze bij de initiatieven van de bewoners: “Ook in de toekomst zullen zij moeten samenwerken. We staan met elkaar voor flink wat maatschappelijke opgaven. De overheid kan dat niet allemaal oplossen, ze zullen de dialoog met bewoners en ook de middenstand moeten aangaan. Daar zit het sociaal kapitaal.

Samenwerking tussen gemeente en burgers

Maar daarvoor moeten gemeenten en inwoners wel dicht bij elkaar komen, zodat ze elkaars dilemma’s horen en erover kunnen meedenken. Dat vergroot de betrokkenheid van bewoners en de zorgt voor de

noodzakelijke cultuurverandering bij ambtenaren. Die moeten bewoners serieus nemen, initiatieven durven ondersteunen zonder er bovenop te gaan zitten. Door ze te volgen, betrokkenheid te tonen en de dialoog aan te gaan. Aan burgers de taak om een breed draagvlak te zoeken voor hun ideeën en niet direct naar de gemeente te stappen, maar eerst zelf te kijken wat ze kunnen doen.”

Evert: “Ik zag veel mooie ideeën die werden uitgevoerd. De betrokkenheid van bewoners bij hun eigen omgeving groeide. Bestuurders en ambtenaren leerden op verschillende gebieden van elkaar. Er is in de afgelopen jaren veel gebeurd en er is een goede dynamiek ontstaan. Ik hoop van harte dat deze energie wordt vastgehouden én voortgezet zodat het zich kan uitbreiden naar andere gemeenten in de regio.” ■

LEEFBAARHEID in de dorpen

BEZIELING EN BELEVING

